

Nr 450

Av herr Larsson, Sigfrid, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation för civilförsvaret, m. m.

Propositionen nr 114 om civilförsvarets organisation kan i många stycken hälsas med tillfredsställelse. I det totala krigets tidevarv får skyddet och försvaret av hemorten icke eftersättas. Det var också i en allt starkare känsla av att denna del av totalförsvaret måste rustas upp och effektiviseras samt anpassas efter nutida förhållanden, som initiativet togs till 1953 års civilförvarsutredning, vars i fjol avlämnade betänkande utgör det väsentliga underlaget för Kungl. Maj:ts nu framlagda proposition. På en punkt synes dock propositionens organisationsförslag icke tillfredsställande, nämligen i vad avser de s. k. undsättningskårernas utrustning.

Det är utan tvivel en riktig strävan i propositionen, att vi inom civilförsvaret får en kvantitativ nedskärning men kvalitativ förstärkning, bl. a. i formen av tillkomsten av väl utbildade och snabba civilförvarskolonner. I propositionen räknar man med 20 militärt organiserade regionala kårer under befäl av reservofficerare. Dessa undsättningskårer har tänkts bli synnerligen rörliga och redo till insatser inom relativt vidsträckta områden. Personalen avses bli vapenföra värnpliktiga, allt i allt cirka 10 000.

I sitt yttrande över civilförvarsutredningens betänkande konstaterade ÖB med särskilt eftertryck, att det är »nödvändigt att undsättningskårerna beväpnas». Hans övertygande motiv för denna allvarliga understrykning är främst följande: Kårerna, som avses bestå av reservofficerare och vapenutbildade, fullt vapenföra värnpliktiga, kommer att vara uniformerade samt förflyttas och förläggas på samma sätt som militära förband. För en fiende blir det — även om han skulle vilja — ogörligt att skilja dessa enheter från reguljära militära förband eller hemvärn, och enheterna löper redan härigenom risk att bli angripna. En fiende bombar våra tätorter för att bryta motståndsviljan och tvinga oss till underkastelse. Det ligger i hans intresse, att undsättningskårernas arbete försvåras eller förhindras. Kårerna avses för insatser, som kan kräva förflyttning på upp till tio mil, varvid stor snabbhet krävs. Varje kår kan komma att rymma cirka 75 fordon. Den skadeavhjälpanande uppgiften kan emellertid totalt förfelas genom dröjsmål, som uppstår genom angrepp av exempelvis några sabotörer eller enstaka fientliga patruller.

All militär expertis synes enig om att man i ett framtida krig i mycket

ökad omfattning har att räkna med partisanverksamhet av denna typ, bl. a. genom fallskärmsförband, långt bakom frontlinjerna och även i hemorten. Vid sådana angrepp förslår ej några tiotal civilförsvarspolis per kår. Det är illusoriskt att tro, att dessa alltid skall kunna vara på rätt plats i rätt tid, medan all övrig personal står vapenlös inför angrepp. På skydd från reguljära militära förband går ej normalt att räkna, eftersom dessa måste tagas i anspråk på annat håll. Krigsmaktens resurser är inte tillräckliga för att säkerställa undsättningskårernas rörelsefrihet bakom de egentliga fronterna. Den värnpliktiga personalen i civilförsvarets undsättningskårer bör därför enligt ÖB få den beväpning, som den utbildats för och ovillkorligen måste disponera för att lösa sina uppgifter.

Det kan vidare framhållas, att man på reservofficershåll ställt sig mycket skeptisk mot tanken på att göra den rörliga kårorganisationen obeväpnad och häri ser en risk för den erforderliga rekryteringen av kvalificerat befäl till de nya kårerna. I en ledande artikel i Tidskrift för Reservofficerare (nr 6/1958) uttalas bl. a.: »Det blir enligt vårt sätt att se svårt att tänka sig en effektiviserad organisation med militärt organiserade hjälpkolonner om man inte är beredd att beväpna åtminstone de sistnämnda. Den utveckling mot alltmer rörlig krigföring och både strategisk och taktisk infiltration, som vi nu börjat anpassa oss till i den militära verksamheten, kan inte lämna hemortsförsvaret opåverkat. Det är väl också troligt att civilförsvarsutredningen övergivit idén att de rörliga kolonnerna skall stå vapenlösa mot exempelvis fientliga fallskärmsjägare och sabotörer. Ett par tre sabotörer med en eller annan kpist skulle för rundlig tid kunna totalt förlama en vapenlös fjärrkolonn — en enda man med en pistol skulle kunna sätta en vapenlös brandskyddsstyrka ur stånd att lösa en livsviktig uppgift. Motståndaren gäves chansen att med löjligt små medel nå en mången gång enorm effekt i kampen om vår hemort. De reservbefäl, som man vill knyta till civilförsvaret, finge alldeles säkert svårt att acceptera en sådan ordning.» På denna punkt synes opinionen på reservofficershåll vara enhällig.

Det är möjligt att civilförsvarspropositionens tanke, att de rörliga kolonnerna skall vara vapenlösa, bygger på en i och för sig aktningsvärt humanitär förhoppning, att ett framtida krig icke skall bli av total karaktär och så när som på luftangrepp lämna hemorten relativt opåverkad ungefär som för 15—20 år sedan. Det måste dock sägas, att en sådan bedömning är ett farligt önsketänkande, som går tvärt emot vad alla militära experter anser sig nödgade att räkna med.

Tveksamheten att låta beväpna undsättningskårerna torde sammanhånga med civilförsvarets ställning i folkrättsligt sammanhang. Trots strävandena på det internationella planet att få till stånd en allmänt vedertagen uppfattning om civilförsvarspersonalens folkrättsliga ställning i krig, exempelvis i likhet med vad som gäller för sjukvårdspersonal, finns det ännu icke någon mera säker bedömningsgrund härvidlag. Dock synes uppfattningen att civil-

försvarspersonal skall kunna beväpnas för personligt självförsvar ha en viss utbredning.

Enligt vår mening får emellertid icke dessa omständigheter förhindra en god lösning av frågan om undsättningskårernas beväpning. Det är givetvis angeläget både att folkrättsliga överenskommelser respekteras och att man icke utformar det svenska civilförsvaret på ett sådant sätt, att man därigenom kan komma att föregripa eller i ogynnsam riktning påverka en folkrättslig överenskommelse på det internationella planet. Det finns dock olika möjligheter att beväpna undsättningskårerna utan att några risker i folkrättsligt avseende behöver uppkomma.

En möjlighet är att låta undsättningskårerna ingå som en del i det militära försvaret. Dessas personal skulle då i folkrättsligt avseende få samma ställning som annan militär personal. Beträffande utbildning och ledning skulle den helt lyda under det militära försvaret, men den skulle ställas till förfogande för fullgörande av den civilförsvarsuppgift, som skall åvila undsättningskårerna.

Ytterligare en möjlighet att lösa frågan om undsättningskårernas beväpning skulle vara att låta hela deras personal få samma status som civilförsvarspolis och polis. Man torde också kunna överväga att ge undsättningskårerna samma ställning som exempelvis driftvärn. Personalen finge då betraktas som värnpliktigt hemvärn.

Som framgår av propositionen skall den nya civilförsvarsordningen genomföras under en längre tidrymd. Även om beslut beträffande undsättningskårerna fattas av årets vårriksdag, kan inte utbildningen och uppbyggandet av undsättningskårerna påbörjas omedelbart. Enligt vår mening kan därför frågan om deras beväpning upptagas till förnyad prövning utan att dröjsmål därigenom uppstår. Vi förordar att en sådan prövning sker, varvid även folkrättslig expertis bör anlitas. Det sätt, på vilket beväpningsfrågan löses, bör sammanfalla med vad som internationellt kan anses godtagbart ur folkrättslig synpunkt.

Vid utformningen av vårt försvar bör ständigt beaktas att vi är ett litet folk med ett stort landområde att försvara. En förutsättning för att våra knappa försvarsresurser skall kunna tillvaratagas på bästa möjliga sätt är att tillgänglig personal inte låses fast vid en enda ensidig uppgift. En smidig anpassningsförmåga och möjlighet att vid behov kunna använda tillgängliga resurser för olika ändamål måste karakterisera vårt försvar.

Vad det gäller undsättningskårerna kan dessas insatser inte avgränsas enbart till huvuduppgiften. De måste också kunna göra åtminstone de insatser inom det totala försvarets ram, som krävs för fullgörandet av huvuduppgiften. Av den anledningen bör de beväpnas. Det bör framhållas, att undsättningskårernas personal kommer att rekryteras bland dem, som redan erhållit vapenutbildning. Rent ekonomiska synpunkter talar därför enligt vår mening för att undsättningskårerna bör beväpnas.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,
att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 114
måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om
prövning och förslag angående beväpning av de regionala
undsättningskårerna i det lokala civilförsvaret i enlighet
med vad i motionen anförts.

Stockholm den 14 april 1959

Sigfrid Larsson

Herbert Hermansson

Ivar Johansson